



Ad 1. N. Ad effatum vero Leonis M. D. Aliud sunt sedes, aliud præsidentes, quatenus sedium jura non pendeant ex meritis aut demeritis personalibus præsulum, pro tempore sedentium, C. quatenus jura sedium non competant præsidentibus N. Profecto aliam in hoc effato non fuisse mentem s. Leonis patet ex ejus scopo, nimirum sartos tectosque custodiendi nicænos canones, qui sua cuique sedi jura servanda præfinierant, neque sinebant ut ob personalem Dioscori impietatem secundæ sedis jus adimeretur Alexandrinæ et in Constantinopolitanam transferretur (1). Ceterum non pro sede Romana, sed pro Petro ejusque successoribus rogavit Christus ne deficerent in fide, et sic in ea fratres confirmare possent.

Ad 5. N. Hæc enim meræ urbanitatis officia patrum gravitatem dedecent; alioquin idem posset de eorum dici testimoniis quibus rom. pontificum primatus adstruit. Equis præterea dixerit conc. œcumenicorum Ephesini, Chalcedonensis et Constantinopolitani III. acclamationes, atque Hormisdæ formulæ subscriptionem sapere officiosam urbanitatem?

II. *Obj.* Facta quæ occurrunt in antiquitate componi nequeunt cum asserta pontificis infallibilitate. Etenim 1. ex iis constat editas a rom. pontificibus definitiones nunquam irreformabiles existimatas esse donec ad eas accesserit consensus Ecclesiæ sive dispersæ sive in conciliis congregatæ, ut patet ex iis quæ scribit s. Leo ad Theodoretum: « Quæ nostro prius ministerio definierat (Deus), universæ fraternitatis irretractabili firmavit assensu » (2), qui præterea subdit: « Sic summorum servatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas » (ibid. col. 1120). Ergo duo exinde explorata sunt: ac primo ante concilii confirmationem dogmaticas pontificum sanctiones irretractabiles non esse, secundo ante ejusmodi assensum liberum examen esse pontificiarum definitionum, ut eis quis possit assentire aut ab eis dissentire; quæ de infallibili iudicio nefas est dicere. 2. Exinde factum est, ut passim celebrarentur concilia ad ea ipsa infallibili ac irretractabili auctoritate definienda, quæ prius fuerant a pontificibus definita, 3. atque ut a pontificis definitionibus provocaretur ad concilium generale. 4. Sane nisi ita se res haberet, concilia œcumenica non solum haud essent necessaria, sed prorsus inutilia, cum sine tot opum, rerumque publicarum dispendiis et incommodis a solo rom. pontifice posset infallibili ac irretractabili auctoritate dirimi quæstio. Ergo.

R. N. A. Ad 1 prob. vero, admissa s. Leonis auctoritate, ad 1 sequelam D. Si hic irretractabilis assensus afficiat dogmaticam s. Leonis definitionem, Tr. si afficiat patres Chalcedonenses N. Jamvero irretractabilem hunc assensum non afficere pontificiam definitionem, ceteris omissis (3), aperte constat ex

(1) Prout contendebat Anatólius, quem acriter arguit hæc epistola s. Leo.

(2) Epist. CXX. ed. Baller. cap. 1. col. 1219.

(3) Etenim s. Leo, quamvis indulsit Marciano ut Chalcedone celebraretur concilium, monuit tamen imperatorem

iis ipsis quæ obijciuntur verbis: Quæ (Deus) nostro prius ministerio definivit, alioquin absurde deberemus admittere posse retractari quæ a Deo definita sunt. Itaque insequentibus verbis: Universæ fraternitatis irretractabili firmavit assensu, s. Leo patrum Chalcedonensium significavit assensum, quem irretractabilem evasisse affirmat ob illorum adhesionem pontificiæ definitioni, cum tota irretractabilis vis decretorum concilii generalis, in his potissimum quæ ad fidem pertinent, ab unitate pendeat cum apostolica romane Sedis fide. Sane si vi sua definitiones conciliorum etiam generalium irretractabiles essent, frustra patres Chalcedonenses efflagitassent pontificiam confirmationem, ut irretractabilia fierent eorum decreta, prout eos fecisse novimus (1).

Ad alteram sequelam pariter D. Liberum esse examen confirmativum, C. dubitativum seu in ordine ad assensum vel dissensum N. Quæ ut intelligantur animadvertendum est, vix prolata ac lecta in Act. II. conc. Chalcedonensis epistola s. Leonis, a patribus universim acclamatum esse: « Anathema ei qui ita non credit. Petrus per Leonem ita locutus est » (2). Igitur examen quod in gratiam episcoporum Illyricanorum et Palestinensium sub finem ejusdem actionis permissum est de s. Leonis epistola, non potuit esse dubitativum cum libertate assensus vel dissensus, sed confirmativum plane fuit, « ut qui dubitabant docerentur » (ibid. col. 507). Eo vel magis quod de examine ageretur epistolæ per subscriptionem episcoporum ab universa Ecclesia jam receptæ, uti constat ex s. Leonis epistolis (3), et approbatæ, uti vidimus, per ejusdem concilii acclamationes, quæ proinde juxta adversarios irreformabilis jam erat (4).

Ad 2. N. Cum ex modo dictis aliud sit liberum examen confirmativum, aliud vero dubitativum cum libertate assensus vel dissensus, quod nunquam per-

epist. LXXXII. cit. ed. « Ne cujusquam procaci imprudentique versutia quasi de incerto quiddam sentiendum sit sive ita inquiri, nec cujusmodi sit fides tenenda, esse tractandum, sed quorum precibus, et qualiter annuendum. » Et in aliis litteris, ep. nempe XC. eundem principem rogavit ne pateretur fidem quasi dubiam in synodo retractari. Idem repetit epist. XCIII. cap. 2. et ep. XCIV.

(1) Cf. Baller. tum in op. cit. cap. 15. n. 69. tum in not. 2. ad cit. epist. Leonis ad Theodoretum.

(2) Apud Harduin. Acta conc. tom. II. col. 506.

(3) Nempe epist. cit. ed. LXXXVII. ubi cap. 1. hæc expresse habet s. Leo: « Epistolam nostram, quam ad sancte memorie Flaviani de hac re plenissimam misimus, quamque Ecclesia universalis amplectitur. » Eadem repetit ibid. cap. 5. item in epist. XCI.

(4) Cf. card. Orsi op. cit. De irreformabili rom. pontificis iudicio, tom. I. p. 1. ubi episcopi ac ineluctabili prorsus ratione ostendit examen quod interdum permissum est de iis quæ antea circa fidem definita jam fuerant a rom. pontificibus nullo modo adversari irretractabili eorum dogmatico iudicio. Allatis enim luculentissimis exemplis decretorum dogmaticorum quæ ab œcumenicis synodis jam lata fuerant, quæque propterea uti irreformabilia ab omnibus catholicis semper habita sunt, et tamen fuerit in aliis subsequentibus conciliis iterum examini subjecta; nemo autem dicit ejusmodi examini quiddam detractum fuisse priori firmitati quam jamdiu eadem obtinerent, nec posse vocari istud examen dubitativum. Cf. præsertim cap. 15. art. 1. et seqq. qui propius ad rem nostram referuntur. Item cap. 17. art. 1. seqq. tum part. II. cap. 57. art. 1. necnon Baller. in nota 14. ad cit. epist. ad Theodoret. in hæc ipsa quæ obijciuntur verba. Hoc examen a Baller. vocatur revisionis.

missum est circa dogmaticas rom. pontificum definitiones etiam ante omnem Ecclesiæ consensum. Cælestinus enim, Leo M., Agatho, epistolæ suas miserunt ad concilia Ephesinum, Chalcedonense et Constantinopolitanum III, veluti normam quam sequerentur hæc concilia, caventes expresse in mandatis quæ suis legatis dederunt, ne quidpiam in iis quæ ibi de fide continebantur immutari paterentur (Cf. cit. AA).

Ad 3. D. Ab hæreticis seu sectariis, C. a catholicis, N. Si enim novatores excipias, nullos in tota antiquitate reperies qui a damnatione per rom. pontificem facta ad concilium œcumenicum appellaverint. Quæ vero adduci solent exempla vel s. Cypriani, vel quatuordecimanorum, non sunt de causis dogmaticis, aut saltem uti dogmatica spectata non fuerunt (1).

Ad 4. D. Si cogentur concilia ad intrinsecam pontificis dogmaticis decretis vim conferendam, C. si ad auctoritatem extrinsecam adjiciendam, ita poscentibus rerum adjunctis, N. Dogmaticæ enim rom. pontificum definitiones totam vim eamque coactivam ex se habent, adeo ut nemo vere catholicus iis obsistere possit aut refragari. Verum cum novatores eis contumaces obsistunt, turbas movent, incautos decipiunt, opus præterea est ut concilia interdum convocentur, quo ex multorum collatis suffragiis, atque solemnibus adhesionibus ad pontificiam definitionem magis patescat totius Ecclesiæ catholice fides, ac vel contumaces facilius ad unitatem revocentur, vel solemnius eorum pervercia damnentur. Experientia tamen ostendit eos omnes qui fidem et subjectionem pontificis dogmaticis sanctionibus detrectarunt, eandem detrectasse œcumenicorum conciliorum decretis. Accedit, quod pontifices ipsi identidem ejusmodi conciliorum convocationem efflagitaverint ut medium idoneum ad quæstiones implexas ac difficiles tutius discutendas. Nec enim sive rom. pontificis, sive concilii œcumenici infallibilitas media excludit ad veritatem de qua agitur assequendam, quippe, ut alias diximus, non per modum infusi doni, sed per modum præsidii, sive ut aiunt assistentiæ, Deus illam promisit.

III. *Obj.* 1. Christus infallibilitatem contulit Ecclesiæ universæ; ergo ab ea unice est exquirenda vera fides, et ab ejus consensu irretractabile sit pontificium dogmaticum decretum. 2. Nec obest tenendam esse fidei unitatem cum rom. pontifice, quandoquidem in decisio ea teneri debet necessario, non autem in decidendis. 5. Alioquin non intelligitur quo-

(1) Cf. quæ de hoc argumento scripsimus in Tract. De sacram. in genere, cap. 5. prop. 1. col. 42. Ceterum huic etiam difficultati aptare possumus quod cl. comes de Maistre respondebat Bossuetio: « Bossuet veut-il nous prouver la nouveauté de cette doctrine (de l'infaillibilité)? Qu'il nous assigne une époque de l'Eglise, où les décisions dogmatiques du saint-siège n'étaient pas des lois; qu'il efface tous les écrits où il a prouvé le contraire avec une logique accablante, une érudition immense, une éloquence sans égale; qu'il nous indique surtout le tribunal qui examinait ces décisions et qui les réformait. Au reste, s'il nous accorde, s'il nous prouve, s'il nous démontre que les décrets dogmatiques des souverains pontifes ont toujours fait loi dans l'Eglise, laissons-le dire que la doctrine de l'infaillibilité est nouvelle: qu'est-ce que cela nous fait? » Du pape, liv. I. ch. 1. in fine.

modo censi et haberi non debeant ut hæretici, etiam ante consensum totius Ecclesiæ, qui refragantur dogmaticis pontificum definitionibus, si hæc reipsa infallibiles essent. 4. Satis proinde erit externam obedientiam provisorie, ut aiunt, exhibere, ne unitas proscindatur, donec scilicet aut Ecclesia non reclamet, aut assensum tacite vel expresse præbeat pontificis dogmaticis definitionibus; 5. absurdum quippe est affirmare quempiam teneri ad assensum internum præstandum definitioni dogmaticæ, quæ proponitur ab ea auctoritate cujus infallibilitas de fide non constat; 6. præsertim cum minime compertum sit utrum pontifex ad dogmaticas suas edendas constitutiones consuluerit traditionem ecclesiæ romane, cardinales, clerum, atque alia subsidia adhibuerit, quæ tamen necessario adhibenda sunt, ut ex cathedra dici possit edita definitio. Ergo.

Resp. ad 1. D. Cum Petro et mediante Petro ejusque in primatu legitimo successore rom. pontifice, C. sine Petro ac immediate N. Ideo enim ex dictis portæ inferi non sunt prævaliturae adversus Ecclesiam, quia hæc fundata est supra firmam petram, quæ Petrus est pro quo Christus speciatim etiam oravit, ut in fide confirmaret jugiter ac semper Ecclesiam, quam ejus curæ commisit. Hæc est œconomia circa infallibilitatem Ecclesiæ. Nunquam Christus, ut alias animadvertimus, aut hanc aut alias prerogativas Ecclesiæ suæ nisi cum Petro ac dependenter a Petro largitus est.

Ad 2. D. In decisio et in decidendis, C. in decisio tantum N. Alioquin nihil Christus speciali ratione contulisset Petro ejusque successoribus, quod ceteris æque non fuisset commune. Major difficultas non in adhesionem ad decisa seu definita consistit, sed in adhesionem ad decidenda circa quæ fidelibus debet tuto innotescere cui parti ex pluribus inter se disceptantibus adherendum sit, ne decipiantur. Sane s. Hieronymus Damasum, s. Augustinus Innocentium, s. Cyrillus Alex. Cælestinum, alique omnes non in decisio, sed in decidendis apostolicam Sedem consuluerunt. Romani ipsi pontifices in suis decretis aut synodicis ad concilia, non decisa, sed decidenda proposuerunt, iisque ut suis sese conformarent decretis interminaverunt. His addimus novam oriri nunc temporis obligationem adherendi doctrinæ Ecclesiæ romane seu rom. pontificis ex ratione apostolicitatis, postquam scilicet reliquæ ecclesiæ apostolicæ perierunt præcise ex defectu illius adhesionis quam tenere debebant cum ecclesia romana (1). Cum enim

(1) Etenim ex celebri regula quam tradidit Tertullianus in lib. De præscriptionibus querenda est vera Christi doctrina in ecclesiis matricibus sive apostolicis, quæ scilicet habuerunt auctores Apostolos, ac præcipue in romana ecclesia « cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt, » ut idem loquitur ib. cap. 56. et ad quam necesse est omnem convenire Ecclesiam, ut ait s. Irenæus. Cum igitur ceteræ omnes apostolicæ ecclesiæ defecerint, restat ut a romana sede, quæ sola hactenus in vera Christi fide superstes permanet per nunquam interruptam pontificum suorum seriem perquirenda sit evangelicæ doctrinæ veritas, et cum ea necessario sit fidei unitas conservanda a reliquis ecclesiis, quæ ab ea sola possunt apostolicam fidem

Ecclesia hæc sola superstitit ex proprie dictis ecclesiis apostolicis, jam ab ecclesiis omnibus ad eandem recurrendum esse Ecclesiam ut hauriant doctrinam apostolicam, utque per participationem apostolicitatis nota perfruantur.

Ad 3. D. Si ejusmodi infallibilitas pontificia certa esset apud omnes certitudine fidei, C. si certa tantum sit certitudine quæ exurgit ex vi demonstrationis N. Cum enim adhuc impune inter catholicos ipsos quæstio hæc agitur, nullaque expressa seu formalis circa eam prodierit definitio, inde fit, ut non statim veluti formales hæretici declarentur refractarii, donec ad pontificiam definitionem tacitus aut expressus Ecclesie consensus accesserit. Cum enim hic accesserit, ex unanimi catholicorum doctrina, effugium quodlibet intercipitur. Ceterum contumaces illi jam rei sunt coram Deo et coram Ecclesia, atque ob agitatam hanc controversiam sola requiritur formalis declaratio ut abscondantur a totius Ecclesie corpore in foro externo (1).

Ad 4. N. Ejusmodi externa observantia ac obsequium sine sincero et interiori mentis assensu turpis esset hypocrisis et simulatio merito ab ipso clero gallicano damnata in jansenianis cum hi celebrem, quem vocant, *casum conscientie* proposuerunt (2). Profecto unitas fidei, qua ex Apostolo *captivatur omnis intellectus in obsequium Christi* (II. Cor. X. 5), præter externum obsequium interiori assensum exposcit, ut omnes in rebus fidei *idipsum invicem sentiamus, et idipsum dicamus omnes* (Rom. XII. 16.-1. Cor. I. 10); quapropter sine interiori hoc mentis obsequio fidei unitas servari nullatenus potest. Absolutum porro est ubi de fide agitur præstare assensum *provisorium*. Hoc effugium patribus nostris plane ignotum fuit (3).

derivare ex Tertulliani principio. Porro si rom. pontifices errare possent in definitionibus dogmaticis, dum eas ceteræ ecclesie exquirunt, nonne in errorem traherentur iaeluctabilem, cum hæc unica eis via suppetat sive ad apostolicam doctrinam certo habendam, sive ad apostolicitatis notam conservandam? Cf. de hoc argumento card. Gerbillon op. cit. *Esame de' motivi della opposiz. alla Bolla Accionem fidei*. sez. II. art. 4. opp. ed. rom. tom. 14.

(1) Hoc argumentum egregie evolvit Petrus Ballerinius in toties laudato opere, *De vi et ratione primatus*, cap. 14. § 4.

(2) Hoc declararunt episcopi Galli, dum aperte professi sunt in litteris ad Innocentium X. datis an. 1683. die 19 julii, dogmatica Sedis apostolicæ decreta *« Divina æque ac summa per universam Ecclesiam auctoritate niti, cui christianam omnes ex officio ipsius quoque mentis obsequium præstare tenentur; »* cumque *casus conscientie* prodisset, quo pontificis decretis obedientie nomine debitum asseveratur externum quidem obsequium, non vero assensus internus, insurrexerunt illico gallicani præules, præci, ne vero Bossuetus et Card. de Noailles, remque ad apostolicam Sedem detulerunt, ac die 14 julii 1705, prodit constitutio *Fineam Domini Saboth*, qua declaratum est, obedientia, quæ constitutionibus rom. Sedis debetur, non satisfieri *obsequioso*, ut auctores casus vocabant, *silentio*, nec licere professionem ore vel scripto edere, si discordet a sensu et obsequio cordis, in quo sita est *vera orthodoxi hominis obedientia*. Ecclesia gallicana universa eam statim suscepit constitutionem, ac in omnibus diocesisibus publicandam curavit. Cf. op. cit. cap. 13. n. 73.

(3) Hujus *provisorii* assensus inventor fuit Febronius, dum scripsit definitionibus iudicisque dogmaticis rom. pontificum obsequendum esse *provisorie*, saltem non dogmatice, *contrarium quamvis non reclamet Ecclesia*; apud Ballerina. in *append. de infallibilitate pont.* prop. 5. not. 5. 4.

Ad 5. D. Si præterea auctoritas illa jus non haberet cogendi ad interiori assensum et obedientiam dogmaticis suis definitionibus, Tr. vel C. si jus istud divinitus habeat N. Porro adversarii ipsis fatentibus, et constanti Ecclesie praxi suffragante, fideles omnes tenentur ex Christi institutione obedire Ecclesie capiti de fide aliquid solemniter decernenti; cum vero ex dictis ejusmodi obedientia, ut vera sit, debeat esse ex corde, interior scilicet et sincera, patet, quod quamvis de fide aperte non sit rom. pontificem infallibilitate pollere, omnes tamen cogi ad assensum interiori dogmaticis pontificis definitionibus præbendum; eo vel magis quod infallibilitas ista morali certitudine constat, et ex hac ipsa interiori obsequii obligatione qua fideles omnes, juxta ipsos adversarios, adstringuntur ad dogmaticas pontificias constitutiones amplectendas, nos eruanus argumentum ad eam infallibilitatem evincendam (1). Si de fide esset hic articulus, jam illico formales hæretici atque ab Ecclesia extorres hoc ipso essent quicumque illis definitionibus refragarentur.

Ad 6. D. Si prærogativa infallibilitatis non esset annexa primati Petri ac successorum ejus, C. secus N. Jamvero ideo a Christo Petrus ac successores ejus in bonum Ecclesie infallibilitate præditi sunt, quia primatum eis contulit. Cum autem primatus personalis sit, consequitur, non ab ecclesia romana pendere pontificum inerrantiam, sed e converso omnia privilegia quibus fruitur romana Sedes a Petro ejusque successoribus in eam dimanare. Per ipsos fidelibus patefit vera ecclesie romana traditio, nec ulla nos necessitas urget inquirendi in media quibus usus sit aut uti debeat rom. pontifex ad solemnes suas dogmaticas definitiones edendas; alioquin semper eludi possent.

PROPOSITIO III. — *Idipsum confirmatur ex facto ipso rom. pontificum, quorum neminem in dogmaticis decretis errasse ostendi potest.*

Perperam hæcenus allaboratum a nobis esset in astruenda rom. pontificis infallibilitate, dum ex cathedra quidpiam de fide esse decernit, nisi simul ostenderemus facto ipso perpetuo et constanti nunquam rom. præules in suis dogmaticis constitutionibus in errorem contra fidem dilapsos esse. Si enim

Exinde profluxit illud quod Schenk § 254, vocat jus quo fruitur rom. pontifex *edendi decreta dogmatica provisorie*. Ita decipiuntur homines! *Provisorie* possemus mentis et cordis obsequio adherere errori in fide idque ex præcepto Christi, donec ab eo abduceremur per examen episcoporum, qui ad sanam et catholicam doctrinam rom. pontificem revocare possent. Ecquis devoret hæc absurda?

(1) Alioquin difficile omnino est, ne impossibile dicam, conciliare ejusmodi obligationem adherendi mente et corde rom. pontificum dogmaticis decretis cum illorum sententia qui tenent rom. pontificem docentem ex cathedra universam Ecclesiam, errori contra fidem obnoxium esse. Quomodo hæc inter se adversarii componere valeant, profiteor me vere assequi laud posse. Addo in praxi nunquam licite obistere quempiam posse pontificis dogmaticis iudiciis, sub obtentu quod Ecclesia iudice contradicere queat pontifici sic deficiunt. Nam hic casus est impossibilis, cum Ecclesia universa semper adhereret et adhereret atque adherens semper sit, unitatis fidei centro, et Ecclesie unice apostolicæ, seu rom. pontifici capiti suo. Propterea qui refragantur, hoc ipso se rebelles ac refractarios patefaciunt

vel unicus ejusmodi error deprehenderetur, apparet omnes adductas probationes in nihilum redactum iri. Huc propterea demum debuimus animum nostrum appellere, ut evinceremus verissime scripsisse s. Agathonem pontificem quod: « Ejus vera confessio a Patre de cælis est revelata, pro qua a Domino omnium beatus esse pronuntiatus est Petrus: qui et spiritales oves Ecclesie ab ipso Redemptore omnium terna commendatione pascendas suscepit; cuius annite præsidio, hæc apostolica ejus Ecclesia nunquam a via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est; cuius auctoritatem, utpote apostolorum omnium principis, semper omnis catholica Christi Ecclesia et universales synodi amplexæ » (1). Quod vero nunquam factum esse usque ad ætatem suam pronuntiavit Agatho, ut nempe *deflexa fuerit apostolica Sedes a via veritatis in qualibet erroris parte*, insequentibus seculis nunquam pariter contigisse exploratissima res est, quamque ostendere aggredimur.

Cum vero negativa potius sit ejus probatio, quæ tota sistit in erroribus fidei adversantibus diluendis, quibus rom. pontificum nomen aspergi solet, nonnulla præmittenda sunt ut dicendis lumen affulgeat. Quandoquidem vero non de quibuslibet erroribus quæstio est, sed de iis tantum qui in decretis dogmaticis ex cathedra emissis, dum scilicet pontifices universam docerent Ecclesiam, iis exciderint, duo efficiant adversarii necesse esset ad pontifices ex cathedra loquentes erroris insimulandos. Deberent primo ostendere errorem objectum ita certo fidei errorem esse, nulla ut possit apta interpretatione purgari; secundo esse præterea errorem definitionis dogmaticæ, seu definitionis ex cathedra late. Alterutrum enim si desit, multo vero magis si neutrum eomprobetur, nulla poterunt ratione adversarii infallibilitatem quam pontificibus summis adstruebamus appetere. Porro cum nullus sit penitus error ex tot quorum ab adversariis incusantur pontifices, in quo modo una, modo altera ex recensitis conditionibus, modo etiam ambæ non desiderentur, jure concludimus, nullo modo ostendi posse aliquem pontificem in dogmaticis decretis errasse.

Præquam expendamus errores rom. pontificibus impactos, animadvertimus horum catalogum ab initio satis prolixum contextum fuisse ab adversariis pontificie auctoritatis (2); deinde valde imminutum, donec contractus est ad duos vel tres tantum, videlicet ad Petri lapsum cum negavit Christum, ad lapsum item Liberii, ac demum Honorii (3). Jamvero

(1) In epist. ad imp. Constant. apud Harduin. *Acta conc.* t. III. col. 1079.

(2) Eum vide apud Bellarminum, *De rom. Pontif. lib. IV. cap. 8. seqq.* Magdeburgenses in solo s. Petro quindecim lapsus enumerarunt, et ita porro in insequentibus rom. pontificibus.

(3) Sane Bossuetus in celebri sermone *de Ecclesie unitate* quem habuit ad comitia cleri gallicani die 9 novemb. 1681. ad unum vel duos pontifices revocat numerum eorum, qui contra morem omnium prædecessorum per vim aut per subreptionem non defenderint constanter, aut non satis aperte explicaverint doctrinam fidei. Sed juverit textum ejus vere pulcherrimum in medium afferre: « C'est eette église romaine, inquit, qui, enseignée par s. Pierre

ex his iterum seponendi sunt lapsus s. Petri et Liberii; siquidem in lapsu Petri nulla data fuit definitio fidei, cum neque Ecclesia fuerit tunc temporis solemniter instituta, nec primatus actu collatus s. Petro, sed solum promissus in cuius gratia hæc infallibilitatis dote præditus est ipse ac successores ejus (1). Quod vero ad lapsum atinet Liberii, præterquam quod non agatur ibi de fidei definitione data ad universam Ecclesiam, sed de lapsu personali per subreptionem vi fraudeque extortam et quidem formulæ Sirmiensi, quæ sensum catholicum præ se ferebat, nunc apud criticos exploratum est ejusmodi lapsum commentitium esse, aut saltem ita dubium, ut nullam adversarii criminandi causam præbere possit (2). Restat propterea unus Honorius de quo suspicari possumus in errorem incidisse in suis ad Sergium epistolis.

Porro Honorium neque astu monothelitarum hallucinatum, neque rem dogmaticæ definitivæ sic vindicamus. Ille in dogmate de duplici operatione ac voluntate errasse dicendus non est, qui aperte et expresse duplicem in Christo pro duplici ejus natura asseruit operationem et voluntatem; quique præterea eadem illa usus est forma ad dogma hoc asserendum, quæ tanquam catholica ab œcumenico concilio cum plausu excepta est. Rursum: ille definitionem dogmaticam dedisse dicendus non est, qui aperte profitetur se nolle quidpiam definire: atqui utrumque constat fecisse Honorium in ipsis epistolis ob quas accusatur.

et ses successeurs, ne commut point d'hérésie... Les hérésies ont pu y passer, mais non pas y prendre racine. Que contre la coutume de tous leurs prédécesseurs, ni ou deux souverains pontifes, ou par violence, ou par surprise, n'aient pas assez constamment soutenu ou assez pleinement expliqué la doctrine de la foi; consultés de toute la terre, et répondant durant tant de siècles à toute sorte de questions de doctrine, de discipline, de cérémonies, qu'une seule de leurs réponses se trouve notée par la souveraine rigueur d'un concile œcumenique; ces hautes particularités n'ont pu faire aucune impression dans la chaire de saint Pierre. Un vaisseau qui fend les eaux n'y laisse pas moins de vestiges de son passage... Ainsi l'Eglise romaine est toujours vierge; la foi romaine est toujours la foi de l'Eglise; on croit toujours ce qu'on a cru; la même voix retentit partout; et Pierre demeure dans ses successeurs le fondement des fidèles. C'est Jésus-Christ qui Pa dit, et le ciel et la terre passeront plutôt que sa parole. » Opp. cit. ed. tom. XV. pag. 501. seq.

(1) Mirum proinde est potuisse adhuc archiep. Turonensem Aloysium-M. de Barral in op. *Défense des libertés de l'église gallicane et de l'assemblée du clergé de France tenue en 1682*. Paris, 1817. pag. 527. seqq. ad ostendendam infallibilitatem rom. Pontificum afferre lapsum s. Petri, perinde ac si Petrus, cum dixit ancillæ ostiarie non nori hominem istum, dedisset definitionem dogmaticam ex cathedra quam nondum habebat.

(2) Cf. Stillingum, *Acta Sanctor.* tom. VI. mens. septembr. die 25. *De s. Liberio Papa Conf. Romæ commentarius critico-historicus* a pag. 572. ad pag. 652. Item *Dissertaz. critico-storica* dell'ab. Pietro Corgne, tradotta dal franco., in cui si dimostra insussistente la pretesa caduta del san' Papa Liberio, con note del raccoglitore; in op. *Raccolta di dissertazioni di storia ecclesiastica per opera di Franconio Zaccaria*. Roma 1794. tom. X. diss. III. atque ejusdem Zacharie S. J. *Dissert. de commentio Liberii lapsu*, quæ prostat in *Thesuro theologico*. Tom. II. p. II. lib. opuse. VI. Quapropter vel ipse Bossuetus fassus est: « J'ai rayé de mon traité *De la puissance ecclésiastique* tout ce qui regarde le pape Libère, comme ne prouvant pas bien ce que je voulais établir. » Cf. apud de Maistre, *Du Pape*, liv. I. ch. 15.